

МІСЦЕ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

О.В. Килин

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та фінансів
Львівський інститут економіки і туризму
(Україна, м. Львів; e-mail: kylynb6y@gmail.com)

О.М. Вітер

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки та інвестиційної діяльності
Львівський інститут економіки і туризму
(Україна, м. Львів; e-mail: om_viter@i.ua)

Статтю присвячено дослідженню стану, проблемам та перспективам розвитку туристичного бізнесу в Україні, його державному регулюванню. На сучасному етапі туризм є однією з найперспективніших, динамічних і прибуткових галузей світового господарств, саме тому сфера туризму заслуговує особливої уваги. З метою прискорення темпів розвитку та зростання ефективності підприємств туристичної сфери, надання цій сфері пріоритетності у статті звернено увагу на проблеми, які потребують невідкладної державної підтримки та регулювання, та основні фактори, що стримують розвиток туристичної сфери в Україні. Аналізуючи роль держави в організації й розвитку туристичної діяльності в різних країнах світу, виділяють чотири типи моделей державної участі в регулюванні туристичної індустрії. Розглянувши існуючі моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності, відзначено, що саме третя модель участі держави у розвитку індустрії туризму є прийнятною для України, оскільки нашою країною вибрано європейський вектор розвитку, побудову демократичного суспільства. Велике значення у цьому напрямі має активна політика держави щодо підтримки та розбудови туристичної сфери, розвитку туристичної інфраструктури, створення умов для підвищення привабливості регіонів для іноземних і внутрішніх туристів, підвищення якості туристичних послуг. Для подальшого розвитку туристичної галузі в Україні розроблено стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. Розглянуто основні засади державного регулювання сфери туризму в Україні, визначено існуючі проблеми та визначено найдієвіші механізми регулювання туристичної галузі України. Узагальнено та обґрунтовано доцільність реалізації концептуальних заходів щодо вдосконалення державного регулювання туризму в Україні, використовуючи зарубіжний досвід.

Ключові слова: туризм, туристична індустрія, туристичний ринок, сфера туризму, туристична інфраструктура, туристичний потенціал, туристична політика, туристична галузь, державне регулювання, стратегія розвитку туризму.

Постановка проблеми. Для багатьох країн світу туристична індустрія найприбутковішою, динамічною та основним джерелом доходів до бюджету. Туристична індустрія входить у ТОП-5 галузей, що приносять найбільші доходи у світі. За даними прогнозів Всесвітньої туристичної організації, туристична сфера вже у найближче десятиліття вийде на перше місце в обсязі світового експорту.

Туризм стимулює розвиток майже всіх галузей економіки, а саме – промисловості, торгівлі, будівництва, транспорту, сільського господарства, побутового обслуговування, малого і середнього бізнесу, виступаючи каталізатором соціально-економічного розвитку країни. Саме тому питання проблем та перспектив розвитку туризму в Україні стоїть особливо актуально.

Розвиток сфери туризму в Україні сприятиме збільшенню туристичного інтересу до України, прискоренню економічного зростання, підтримці зайнятості, структурній модернізації економіки, наповненню бюджетів усіх рівнів. Однак, для того щоб український туризм зайняв гідне місце у структурі світового туризму, потрібно розв'язати цілу низку існуючих проблем та показати вплив державного регулювання на розвиток туристичної діяльності,

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз стану та тенденцій розвитку туристичного бізнесу висвітлено у працях: Бартошук О. [2], Вітер О., Килин О. [3], Данилишина Б. [4], Гордієнко В. [6], Донченко Л. [7], Кравцової А. [8], Зікеєвої С. [11] та інших.

Основні аспекти формування та функціонування механізму державного регулювання

туристичної галузі, розробка й обґрунтування напрямів його вдосконалення знайшли своє відображення у наукових працях вітчизняних вчених таких як: Пуцентейло П. [1], Кравцової А. [8], Папш В. [9], Давидової О. [10], Чкан А. [12], Козловського Є [13], Кравчук І. [15] та інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на наявність доволі великої кількості наукових досліджень, проблеми розвитку та державного регулювання туристичної індустрії на регіональному рівні є недостатньо врегульованими і потребують подальших наукових досліджень.

Мета статті — аналіз стану, проблем і перспектив розвитку туристичного бізнесу в Україні та його державного регулювання.

Матеріали та методи. Методологічною основою дослідження проблем, перспектив розвитку та державного регулювання туристичної галузі є формальна логіка, сучасні загальнонаукові принципи системного підходу. Для досягнення зазначеної мети в роботі використано сукупність методів і прийомів наукового пізнання. Метод логічного узагальнення застосовано для теоретичного обґрунтування важливості поставлених задач та уточнення ключових понять дослідження. За допомогою методології системного аналізу і синтезу було проведено дослідження стану та перспектив розвитку туризму в Україні. Метод порівняння використано для вивчення показників розвитку туризму, графічний метод — для наочного подання статистичного матеріалу й схематичного зображення результатів теоретичних і практичних досліджень.

Викладення основного матеріалу дослідження. Туризм є одним з пріоритетних напрямків розвитку національної культури та економіки, але складна політична й економічна ситуація в Україні стримує розвиток туристичної індустрії. Невизначеність ситуації відлякує потенційних іноземних туристів, а відтак з метою покращення ситуації необхідно проводити грамотну інформаційну політику, спрямовану на створення позитивного іміджу країни. Європейська інтеграція України є найважливішою сучасною тенденцією, що має потужний вплив на процеси реформування туристичної галузі. Не менш важливим є процес глобалізації. Сучасний етап розвитку туристичної сфери позначається прагненням політичних сил відповідати образу провідників євроінтеграції, що позначається і на діяльності органів державної влади. Проте позитивне ставлення до євроінтеграційних тенденцій супроводжується відсутністю реальних реформ, зокрема спостерігається збереження перешкод і усклад-

нень ведення бізнесу, практична відсутність позитивних змін у залученні інвестицій і бюджетному фінансуванні соціальних програм, пов'язаних із розвитком туризму [1].

З метою прискорення темпів розвитку та зростання ефективності підприємств туристичної сфери, надання цій сфері пріоритетності, необхідно розв'язати проблеми, які потребують невідкладної державної підтримки та регулювання. Серед основних факторів, що стримують розвиток туристичної сфери в Україні, можна виділити:

- нестабільність політичної ситуації в країні та наявність військового конфлікту на Сході;
- недоліки регіонального регулювання галузі туризму;
- недостатність рекламної інформації щодо України за кордоном;
- велике податкове навантаження, що є перешкодою для потенційних інвесторів у сферу туризму;
- недостатній рівень кваліфікації персоналу туристичної сфери;
- невелика кількість готелів, які відповідають світовим стандартам.
- слабка туристична інфраструктура;
- технологічна відсталість галузі [2].

У 2017 р. у туристичному секторі світової економіки створено 10% глобального ВВП (8272,3 млрд. дол. США), зайнятість населення планети у цій сфері становить 9,9%, або 313,0 млн робочих місць. Дослідження Всесвітньої ради подорожей і туризму свідчать, що у 2018 р. на цей сектор припадало 10,4% світового ВВП та 319 млн робочих місць, або 10% загальної зайнятості. Як показує аналіз світового експорту, частка туризму в ньому становить 7,4% і займає третє місце після нафти і нафтопродуктів (перше місце із часткою 8,9%) та автомобільної промисловості (друге місце із часткою 7,7%) США [3].

Згідно з дослідженнями Всесвітнього економічного форуму більшість високорозвинених країн у 2017 р. нарощували обсяги доходів саме від індустрії туризму: США (488 млрд дол. США), Китай (224 млрд дол. США), Німеччина (130,8 млрд дол. США), Японія (106,7 млрд дол. США), Велика Британія (103,7 млрд дол. США) за 2017 рік. Від обсягу туризму залежить економіка багатьох країн. Так, туризм становить 15% ВВП — Мальти, 15% ВВП — Хорватії, 9,3% ВВП — Таїланду і навіть 8,2% ВВП — Ісландії.

За оцінками Всесвітнього економічного форуму, в 2017 році Україна очолила рейтинг країн з найменшою часткою туристичної індустрії у ВВП — лише 1,4%.

Отже, Україна, маючи унікальний туристичний потенціал, лідирує за ступенем «незалежності» її економіки від туризму. У 2017 р. обсяг створеної у туризмі доданої вартості становить 1,3 млрд дол. США, що є одним із найнижчих показників у Європі (нижчий лише в Албанії та Люксембурзі).

На жаль, в останні роки простежується негативна динаміка відвідуваності України іноземними туристами, що, ймовірно, зумовлено низьким рейтингом України за рівнем безпеки (127 місце з 136).

За даними звіту про конкурентоспроможність у туризмі у 2017 р., Україна займає 88-е місце із 136 у рейтингу привабливості країн для туристів за версією експертів Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ) у Давосі. У плані безпеки, Україна разом з Пакистаном, Нігерією, Венесуелою, Єгиптом, Кенією та Гондурасом увійшла в топ-10 країн-аутсайдерів. При складанні рейтингу враховувалися такі фактори, як наявність збройних конфліктів на території держави, рівень злочинності і терористична загроза. З іншого боку, експерти відзначили високий рівень українських санітарних стандартів, де країна потрапила у першу десятку країн-лідерів. У питанні формування цін для європейського туриста Україна також виявилася не найдорожчою країною, зайнявши 45-е місце. В інших позиціях Україна виявилася набагато нижче: так, за рейтингом міжнародної відкритості лише 78-е місце. Ще більш низьке, 98-е місце країна зайняла у питанні екології, 79-е — у авіаційній інфраструктурі, 81-е — у портовій і наземній, 71-е — у туристичному сервісі. За культурними ресурсами України зайняла 51-е місце. У питанні інвестицій в туристичний бізнес — 124-е місце [4].

За підсумками 2018 р. сукупні надходження туристичного збору та податкових платежів з туристичної галузі зросли на 20,7% — до 4,2 млрд грн, надходження туристичного збору на 29,2% і сягнули 90,7 млн грн.

Державна прикордонна служба зафіксувала у 2018 році зростання кількості туристів з неприкордонних країн, зокрема Європи: Іспанії — на 68%, Великобританії — 47,3%, Литви — 23,4%, Італії — 15,4%, Німеччини — 13,3%, Франції — 9,2%, а також Індії — на 57,4%, Китаю — на 38,8%, Японії — на 38,3%, Ізраїлю — на 21,7% та США — на 19%. Прикордонний рух навпаки скоротився [5].

Такі зміни у структурі туристичного потоку стали результатом активізації просування України на міжнародному туристичному ринку, двостороннього співробітництва, візової лібералізації, збільшення пропозицій прямого та бюджетного авіасполучення.

До найпопулярніших для відвідування іноземцями областей входить Закарпатська, Одеська та Харківська (набуває ролі центру ділового туризму) області. Українці найбільше відвідують Київську, Львівську, а також Полтавську, Черкаську та Дніпропетровську області.

Експерти проаналізували дані Tripadvisor за 197 країнами і класифікували такі 4 типи туристичних привабливостей: природні, історичні, релігійні та суто туристичні. Серед світових туристичних дестинацій домінують природні пам'ятки, тоді як у Європі — історичні. Туристична Україна наразі асоціюється з переважно природними пам'ятками, тоді як історичний, культурний, духовний, гастрономічний та інші потенціали нині залишаються «недокапіталізованими» [6].

Як бачимо, туризм у багатьох країнах світу є пріоритетним напрямом розвитку національної економіки та культури, що зумовлено його динамічністю, високоприбутковістю і великим позитивним соціально-економічним та культурним впливом. Однак туристична галузь є специфічним і доволі складним об'єктом державного управління.

Проблематика державного регулювання туристичної галузі полягає у визначенні основних тенденцій розвитку міжнародного туризму та впровадженні відповідних кроків інтеграції України в міжнародний ринок туристичних послуг з урахуванням її реальних можливостей. Крім того, необхідно визначити повноваження та участь держави у регулюванні туристичного ринку, оскільки саме вона формує умови, необхідні для функціонування суб'єктів туристичної діяльності як на національному, так і на міжнародному ринках [7].

Державне регулювання туристичної галузі як сукупність форм і методів цілеспрямованого впливу органів державної влади на розвиток туристичної галузі і створення умов для ефективної співпраці органів державної влади, місцевого самоврядування та приватного сектору сприятиме розвитку туризму через різні механізми: адміністративні, організаційні, економічні, правові, екологічні [8].

Основними цілями державного регулювання туристичної галузі є: збільшення валового національного доходу від туристичної діяльності; збільшення кількості зайнятих в індустрії туризму; організація туристичної діяльності в цивілізованих рамках; збереження туристичних ресурсів; примноження туристичного потенціалу країни й окремих регіонів.

Досягнення цих цілей передбачає вирішення головного завдання державного регулювання — створення сприятливих умов для

розвитку туристичної сфери за допомогою правових, економічних, адміністративних та інших методів дії, розподілу матеріальних і кадрових ресурсів з урахуванням існуючих пріоритетів.

Механізм реалізації туристичної політики держави включає:

- складання цільових програм з розвитку туризму на рівні держави і регіонів;
- розробку конкретних заходів, спрямованих на досягнення поставленої стратегічної мети;
- державне регулювання розвитку туристичної галузі [9].

Аналізуючи роль держави в організації й розвитку туристичної діяльності у різних країнах світу виділяють чотири типи моделей державної участі у регулюванні туристичної індустрії (рис. 1) [10].

Розглянувши існуючі моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності, відзначимо, що саме третя модель участі держави у розвитку індустрії туризму є прийнятною для України, оскільки нашою країною

вибрано європейський вектор розвитку, побудову демократичного суспільства.

За масштабами міжнародного туризму та формою організації туристичної галузі для України найбільш прийнятна саме третя модель управління. Однак для ефективного функціонування цієї моделі потрібне державне фінансування (часткове), яке забезпечить участь країни у формуванні й просуванні національного турпродукту, здійснення маркетингових досліджень, рекламно-інформаційної діяльності, організації та проведення міжнародних туристичних виставок, конференцій, семінарів, формування базового пакета інвестиційних проєктів у галузі розвитку туристичної інфраструктури.

Реформування системи державного регулювання галузі висвітлює низку проблем, що потребують розв'язання. Це, передусім, невідповідність чинної нормативно-правової бази потребам і тенденціям розвитку туристичної галузі. Незважаючи на прийняття нової редакції Закону України «Про туризм», існує нагальна потреба в удосконаленні правового

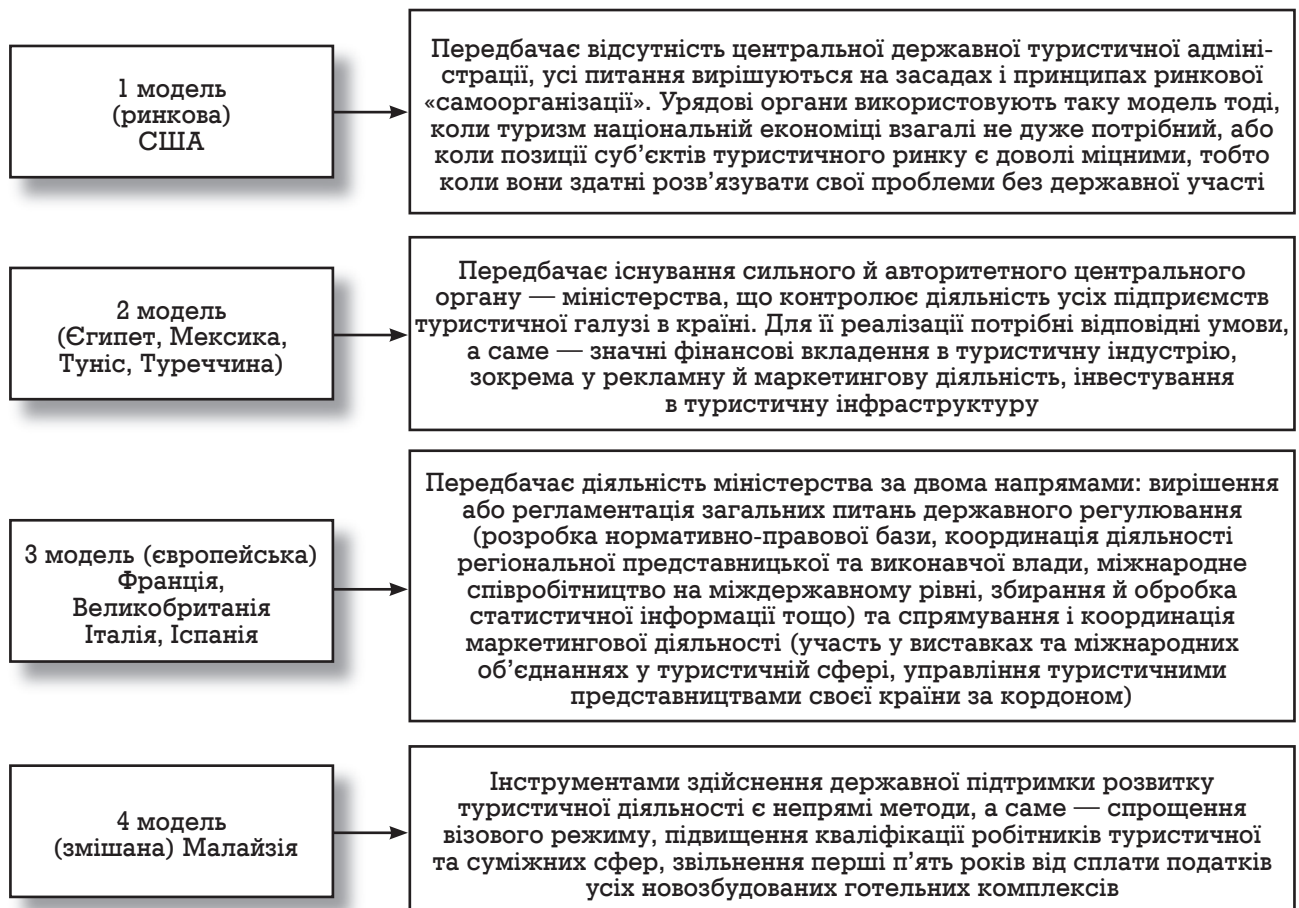

Рис. 1. Моделі державного регулювання туристичної діяльності

забезпечення галузі й узгодження її зі світовими стандартами. Крім того, перешкодою на шляху ефективного розвитку та інтеграції туристичної галузі відсутня виважена регіональна політика, що зумовило потребу у створенні структури державного регулювання туризму в Україні з урахуванням сучасних реалій і досвіду країн з високорозвиненою туристичною індустрією [11].

Як свідчить зарубіжний досвід, максимального ефекту в розвитку туризму можна досягти лише за умов співпраці органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських і професійних організацій та підприємницьких структур.

Забезпечення сталого розвитку туристичної галузі значною мірою має ґрунтуватись на модернізації інфраструктури туристичної та курортно-рекреаційної сфери. З цією метою вважаємо за необхідне запровадити спеціальний інвестиційний режим для сприяння будівництву і реконструкції готелів та інших об'єктів туристичної інфраструктури, що спонукатиме іноземних і вітчизняних інвесторів вкладати кошти у туристичну індустрію. Водночас необхідно запровадити практику прямого фінансування з державного та місцевих бюджетів, а також заходів, спрямованих на розвиток туристичної інфраструктури, зокрема облаштування маршрутів, місць для відпочинку в лісах та гірських районах, громадських пляжів, оглядових майданчиків, центрів туристичної інформації, інформаційних стендів на дорогах [12].

Враховуючи досвід державної підтримки розвитку соціального туризму зарубіжних країн, визначимо найбільш дієві механізми регулювання туристичної галузі України:

- законодавчі — розробка та прийняття комплексної державної Програми розвитку соціального туризму в Україні;

- забезпечення умов для залучення до активного споживання туристичних послуг інвалідів, пенсіонерів, військовослужбовців, малозабезпечених і багатодітних громадян та їхніх родин, зокрема через розвиток спеціалізованої туристичної інфраструктури для відпочинку людей з обмеженими фізичними можливостями, побудова пансіонатів і санаторіїв для сімейного відпочинку, розвиток недорогих видів відпочинку: турів вихідного дня, екскурсій, сільського зеленого туризму, агротуризму;

- створення дієвих дисконтних систем для молоді та студентів, впровадження системи «культурних карток», підтримка міжнародних дисконтних карток і студентських посвідчень, формування системи пільг для іноземних студентів та молоді, що прибули до України з

метою навчання, подорожей чи за програмою культурного обміну;

- сприяння розвитку спеціалізованої інфраструктури та супутніх послуг, розрахованих на потреби молодіжного туризму та культурного обміну (кемпінги, інформаційні служби, довідкова література, табори, хостели) [13].

Незважаючи на існуючі труднощі, ситуація в українському туризмі поступово змінюється на краще. Цьому сприяє схвалена Стратегія розвитку сфери туризму і курортів України на період до 2026 року. Вона спрямована на вирішення питань комплексного розвитку сфери туризму, готельного господарства, курортів, санаторно-курортного обслуговування, підтримку створення та модернізації туристичної інфраструктури, забезпечення належної якості туристичних і курортних послуг, ефективного використання видимого туристичного потенціалу. Україна має багатий природно-рекреаційний потенціал та історико-культурні ресурси, та відтак має всі можливості стати туристичною країною світового рівня, де індустрія туризму становитиме значну частку бюджетних надходжень (табл. 1).

Згідно з реалізацією зазначеної Стратегії передбачається:

- збільшення витрат туристів під час подорожей в Україні до 80 млрд грн у 2026 р.;

- збільшення обсягу капітальних інвестицій у сферу туризму та курортів до 6,6 млрд грн у 2026 р.;

- забезпечення діяльності інституту саморегулювальних організацій у сфері туризму і курортів (створення національної туристичної організації та відповідних регіональних туристичних організацій);

- функціонування Єдиної туристичної інформаційної системи, що містить інформацію про всі туристичні та рекреаційні ресурси країни, придатні для використання в туризмі, зокрема об'єкти культурної спадщини та природно-заповідного фонду;

- впровадження рекомендованої Всесвітньою туристичною організацією ООН (ЮНВТО) системи сателітного рахунка;

- заснування десяти туристичних представництв за кордоном;

- лібералізація візового режиму з десятьма країнами світу, що є цільовими туристичними ринками для України.

Для формування стратегії розвитку туристичних регіонів потрібно зконцентруватися на певних напрямках (рис. 2).

З метою заохочення іноземних інвесторів у доцільності вкладення капіталу в економіку України, необхідно провести ряд соціально-економічних реформ, покращити інвестиційний

Таблиця 1

Контрольні показники розвитку сфери туризму та курортів в Україні [14]

Показника розвитку	Роки			
	2015	2019	2022	2026
1. Кількість іноземних туристів, які в'їжджають до України, млн осіб	12,9	Збільшення у 1,5 раза	Збільшення у 2 раза	Збільшення у 2,5 раза
2. Кількість суб'єктів туристичної діяльності, тис. од.	6,8	Збільшення у 1,5 раза	Збільшення у 3 раза	Збільшення у 5 разів
3. Обсяг надходжень до місцевих бюджетів від сплати туристичного збору, млн грн	37,1	Збільшення у 2 раза	Збільшення у 5 разів	Збільшення у 10 разів
4. Обсяг надходжень до зведеного бюджету (податки та збори) від діяльності суб'єктів туристичної діяльності, млрд грн	1,71	Збільшення у 2 раза	Збільшення у 5 разів	Збільшення у 10 разів
5. Кількість робочих місць у сфері туризму, тис. осіб	88	Збільшення у 1,5 раза	Збільшення у 3 рази	Збільшення у 5 разів
6. Кількість внутрішніх туристів, тис. осіб	357	Збільшення у 2 раза	Збільшення у 3 раза	Збільшення у 5 разів
7. Кількість екскурсантів, тис. осіб	–	Збільшення у 1,5 раза	Збільшення у 2 раза	Збільшення у 2,5 раза

Примітка: *за вихідні показники взято показники 2015 р.

Рис. 2. Формування стратегії розвитку туристичних регіонів України

клімат країни. Також за допомогою активних маркетингових дій потрібно інформувати іноземних туристів про доступність відпочинку. Пріоритетними цільовими ринками для залучення іноземних туристів можуть стати КНР, Катар, ОАЕ, Саудівська Аравія, Кувейт.

Для того, щоб туристичний бізнес в Україні був більш привабливим, слід надавати державні податкові пільги для власників об'єктів туристичної інфраструктури. Так, у багатьох розвинених країнах Європи існують знижені ставки ПДВ саме для цього бізнесу. Інвестицій-

на привабливість українських об'єктів значно зросте, якщо ставка ПДВ становитиме близько 5–10%. Така зміна податкового законодавства сприятиме наповненню бюджету за рахунок залучення коштів інвесторів [15].

Також з метою отримання інформації про найпопулярніші серед туристів країни, області, регіони, потрібно проводити постійний моніторинг туристичних потоків.

Висновки. Отже, можемо зробити висновок, що туризм є однією з найбільш значних галузей світової економіки і сприяє зростанню надходжень до бюджетів різного рівня, збільшенню кількості робочих місць, залученню внутрішніх і зовнішніх інвестицій. Для розвитку цієї галузі слід поліпшити державне регулю-

вання цієї сфери, раціонально використовувати туристично-рекреаційний потенціал регіонів, активізувати й удосконалити маркетингове та рекламно-інформаційне забезпечення на регіональному, державному і міжнародному рівнях. Для стимулювання підприємств туристичної галузі необхідно здійснити економіко-фінансову підтримку їх розвитку, покращити їх кадрове забезпечення, створити ефективні партнерські зв'язки між державою та бізнесом задля впровадження інновацій у туристичні продукти та розвитку інфраструктури. Тільки ефективна державна політика у туристичній галузі дасть змогу сформувати привабливий інвестиційний клімат для розвитку туристичної сфери в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пуцентейло П.Р. Регулювання туристичної діяльності в Україні. *Економіка і організація туристично-готельного підприємництва*: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 344 с. URL: https://ourlib.net/books_ukr/pucentejlo.htm
2. Бартощук О.В. Оцінка розвитку туризму в Україні [Текст]. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 7. С. 82–86.
3. Вітер О.М., Килин О.В., Стручок Н.М. Розвиток туристичного та готельного бізнесу в умовах глобалізації. Причорноморські економічні студії: науковий журнал. 2020. № 49. С. 16–21.
4. Данилишин Б. Розвиток туризму в Україні: Великий потенціал та невикористані можливості. URL: <https://ua.112.ua/mnenie/rozvytok-turyzmu-v-ukraini>
5. У 2018 році доходи від туризму в Україні зросли майже на третину. URL: https://zik.ua/news/2019/02/21/u_2018_rotsi_dohody_vid_turyzmu_v_ukraini_zrosly_mayzhe_na_tretynu_mert_1514507
6. Гордієнко В. Туризм — рушій соціально-економічного розвитку країни. XIII Міжнародний економічний форум. 2013. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/gordienko.pdf
7. Донченко Л.М., Гостева Н.П. Проблеми та перспективи державної підтримки розвитку туризму. *Держава та регіони*. Серія «Державне управління». 2010. № 1. С. 37–42.
8. Кравцова А.В. Модель державно-приватного партнерства в сфері українського туризму [Текст]. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. Серія «Економічні науки». 2016. № 1 (72). С. 70–76.
9. Папп В.В., Вашурін О.В., Остап В.В. Механізми державного регулювання туристичної сфери в Україні. *Науковий вісник мукачівського державного університету*. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2709/1/n21-226-236.pdf>
10. Давидова О.Г. Моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності: світовий досвід. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>
11. Зікєєва С.Г. Туристична галузь України в період євроінтеграції: соціально-економічний аспект [Текст]. *Економіка і менеджмент культури*. 2013. № 1. С. 74–82.
12. Чкан А.С. Державне регулювання сфери туризму в Україні. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. Економічні науки. 2012. № 2 (18). С. 276–290.
13. Козловський Є.В. Державне регулювання в галузі туризму: становлення та розвиток в Україні: автореферат. Київ, 2008. 18 с.
14. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження від 16. 03. 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
15. Кравчук І. Державне регулювання розвитку туризму: зарубіжний досвід та перспективи впровадження. *Вісник Львівського університету*. Серія «Міжнародні відносини.» 2008. Вип. 24. С. 134–141.

Інформація про автора

Килян Оксана Василівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та фінансів, Львівський інститут економіки і туризму (вул. Китайська, 10, м. Львів, 79038, Україна; e-mail: kylyn66@gmail.com).

Вітер Олександра Миколаївна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки та інвестиційної діяльності, Львівський інститут економіки і туризму (вул. Панча, 11, м. Львів, 790012, Україна; e-mail: om_viter@i.ua)

O.V. Kylyn

PhD in Economics, Associate Professor,
Department of Accounting and Finance,
Lviv Institute of Economics and Tourism
(Ukraine, Lviv; e-mail: kylyn66y@gmail.com)

O.M. Viter

PhD in Pedagogic, Associate Professor,
Department of International
Economics and Investment Activity
Lviv Institute of Economics and Tourism
(Ukraine, Lviv; e-mail: om_viter@i.ua)

PLACE OF STATE REGULATION IN THE DEVELOPMENT OF THE TOURIST INDUSTRY OF UKRAINE

The article is devoted to the research of the state, problems and prospects of development of tourist business in Ukraine and its state regulation. It is well known that tourism is one of the most promising, dynamic and profitable industries of the world economy, which is why tourism deserves special attention. In order to accelerate the pace of development and increase the efficiency of tourism enterprises, giving priority to this sphere in the article draws attention to the problems that need urgent state support and regulation, and the main factors that hinder the development of tourism in Ukraine. Analyzing the role of the state in the organization and development of tourism activities in different countries of the world, there are four types of models of state participation in the regulation of the tourism industry. Having considered the existing models of state regulation of tourism activity development, it is noted that it is the third model of state participation in the development of the tourism industry that is acceptable for Ukraine, since our country has chosen the European vector of development, building a democratic society. The active policy of the state on support and development of tourism sphere, development of tourist infrastructure, creation of conditions for increase of attractiveness of regions for foreign and domestic tourists, improvement of quality of tourist services is of great importance in this direction. To further develop the tourism industry in Ukraine, a strategy for the development of tourism and resorts for the period up to 2026 has been developed. The article describes the basic principles of state regulation of tourism in Ukraine, identifies existing problems and identifies the most effective mechanisms for regulating the tourism industry in Ukraine. The author summarizes and substantiates the feasibility of implementing conceptual measures for improving state regulation of tourism in Ukraine, using foreign experience.

Keywords: tourism, tourism industry, tourism market, tourism, tourism infrastructure, tourism potential, tourism policy, tourism industry, state regulation, tourism development strategy.

REFERENCES

1. Putsenteylo, P.R. (2007). Rehulyuvannya turystychnoyi diyal'nosti v Ukrayini [Regulation of tourist activity in Ukraine]. *Ekonomika i orhanizatsiya turystychno-hotel'noho pidpryyemnytstva: navchal'nyy posibnyk*. [Economy and organization of tourism and hotel business. Tutorial.] Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury: 344. URL: http://ourlib.net/books_ukr/putcentejlo.htm. [In Ukr.].
2. Bartoshchuk, O.V. (2012). Otsinka rozvytku turyzmu v Ukrayini [Evaluation of Tourism Development in Ukraine]. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. [Investment: practice and experience] 7. 82–86. [In Ukr.].
3. Viter, O.M. (2020). Rozvytok turystychnoho ta hotel'noho biznesu v umovakh hlobalizatsiyi [Development of tourism and hotel business in the conditions of globalization]. *Naukovyy zhurnal «Prychornomors'ki ekonomichni studiyi»*. [Black Sea Economic Studies Scientific Journal] 49. — 16–21. [In Ukr.].
4. Danylyshyn, B. Rozvytok turyzmu v Ukrayini: Velykyy potentsial ta nevykorystani mozhlyvosti [Development of tourism in Ukraine: Great potential and untapped opportunities]. URL: <https://ua.112.ua/mnenie/rozvytok-turyzmu-v-ukraini> [In Ukr.].
5. U 2018 rotsi dokhody vid turyzmu v Ukrayini zrosly mayzhe na tretynu. URL: https://zik.ua/news/2019/02/21/u_2018_rotsi_dohody_vid_turyzmu_v_ukraini_zrosly_mayzhe_na_tretynu__mert_1514507 [In Ukr.].
6. Hordiyenko, V. (2013). Turyzm — rushiy sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku krayiny [Tourism — the driving force of socio-economic development of the country]. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/gordienko.pdf [In Ukr.].
7. Donchenko, L.M., Hostyeva, N.P. (2010). Problemy ta perspektyvy derzhavnoyi pidtrymky rozvytku turyzmu [Problems and prospects of state support for tourism development] *Derzhava ta rehiony. Ser. «Derzhavne upravlinnya»*. [Power is that Rayona. Ser. «Sovereign Government»] 1, 37–42. [In Ukr.].

8. Kravtsova, A.V. (2016). Model' derzhavno-privatnoho partnerstva v sferi ukrayins'koho turyzmu [Model of public-private partnership in the sphere of Ukrainian tourism]. *Naukovyy visnyk Poltav's'koho universytetu ekonomiky i torhivli (seriya «Ekonomichni nauky»)*. [Power is that Rayona. Ser. «Sovereign Government»] 1 (72). 70–76 [In Ukr.].
9. Papp, V.V., Vashurin, O.V., Ostash, V.V. (2013). Mekhanizmy derzhavnoho rehulyuvannya turystychnoyi sfery v Ukrayini [Mechanisms of state regulation of tourism in Ukraine]. *Naukovyy visnyk mukachivs'koho derzhavnoho universytetu*. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/2709/1/n21-226-236.pdf> [In Ukr.].
10. Davydova, O.H. Modeli derzhavnoho rehulyuvannya rozvytku turystychnoyi diyal'nosti: svitovyy dosvid [Models of state regulation of tourism activity development: world experience] *Efektivna ekonomika: elektronnyy zhurnal [Effective Economics Online Magazine]* URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>. [In Ukr.].
11. Zikeyeva, S.H. (2013), Turystychna haluz' Ukrayiny v period yevrointegratsiyi: sotsial'no-ekonomichnyy aspekt [Tourism industry of Ukraine in the period of European integration: socio-economic aspect]. *Ekonomika i menedzhment kul'tury. [Economics and management of culture]* 1: 74–82. [In Ukr.].
12. Chkan, A.S. (2012), Derzhavne rehulyuvannya sfery turyzmu v Ukrayini [State regulation of tourism in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' Tavriys'koho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky. [Collection of scientific works of the Taurida state agrotechnological University. Economic Sciences]* (18). 3: 276–290. [In Ukr.].
13. Kozlovs'kyy, Y.V. (2008). Derzhavne rehulyuvannya v haluzi turyzmu: stanovlennya ta rozvytok v Ukrayini [State regulation in the field of tourism: formation and development in Ukraine] avtoref. Kyiv. 18. [In Ukr.].
14. *Pro skhvalennya Stratehiyi rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku* [On approval of the Tourism and Resort Development Strategy for the period up to 2026. Order dated March 16, 2017]. Rozporyadzhennya vid 16 bereznia 2017 r. № 168, Kyiv. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80> [In Ukr.].
15. Kravchuk, I. (2008). Derzhavne rehulyuvannya rozvytku turyzmu: zarubizhnyy dosvid ta perspektyvy vprovadzhennya [State regulation of tourism development: foreign experience and prospects for implementation]. *Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya mizhnarodni vidnosyny. [Bulletin of the University of Lviv. International Relations Series.]* 24: 134–141. [In Ukr.].

Authors

Kylyn Oksana Vasylivna — Associate Professor, Department of Accounting and Finance, Lviv Institute of Economics and Tourism (10, st. Kytayska, Lviv, 79038, Ukraine; e-mail: kylyn66y@gmail.com).

Viter Oleksandra Mykolayivna — Associate Professor, Department of International Economics and Investment Activity Lviv Institute of Economics and Tourism (11, st. Pancha, Lviv, 790012, Ukraine; e-mail: om_viter@i.ua).